

"ĐOÀN KẾT LÀ CỐT LÕI TRONG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH"

Nhân kỷ niệm 40 năm thực hiện Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, phóng viên TTXVN tại Pháp đã phỏng vấn nhà nghiên cứu sử học người Pháp Alain Ruscio, Chủ tịch Trung tâm thông tin tư liệu Việt Nam tại Pháp, chuyên gia nghiên cứu các vấn đề thuộc địa Pháp và Đông Dương.

Ông Alain Ruscio cũng là tác giả của nhiều cuốn sách về Chủ tịch Hồ Chí Minh và lịch sử cận đại Việt Nam.

Với tư cách là nhà sử học, ông đánh giá như thế nào về di sản mà Chủ tịch Hồ Chí Minh để lại cho dân tộc Việt Nam?

Alain Ruscio: Khi qua đời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã để lại một bản Di chúc không chỉ mang tính nhân văn mà còn có ý nghĩa chính trị to lớn. Có thể nói bản Di chúc này thu tóm tất cả trong một mong muốn to lớn mà Người luôn ấp ủ: đó là sự đoàn kết.

Người kêu gọi sự đoàn kết của nhân dân Việt Nam trong thời kỳ cao trào của cuộc chiến tranh. Nhớ lại thời điểm trước khi Người mất một năm, giai đoạn sau cuộc Tổng tiến công Tết Mậu Thân 1968, quân Mỹ đã rút ở một số nơi nhưng vẫn tiếp tục ném bom ở nhiều nơi khác. Bác Hồ đã kêu gọi nhân dân Việt Nam luôn luôn đoàn kết: đó là chìa khoá dẫn đến chiến thắng sau này mà Người luôn tin tưởng.

Sự đoàn kết trong Đảng cũng là điều Người mong muốn. Ở vào thời điểm chủ nghĩa tư bản tàn công, đó không phải là lúc để tranh cãi nội bộ mà trước hết cần phải nghĩ đến lợi ích Cách mạng. Thông điệp này của Người mang một ý nghĩa rất to lớn.

Cuối cùng là mong muốn của Người về sự đoàn kết trong phong trào cộng sản quốc tế.

Có ý kiến cho rằng tinh thần đoàn kết mà Bác Hồ đề cao trong Di chúc vẫn giữ nguyên giá trị của nó cho đến tận ngày nay, khi mà cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc đã kết thúc và đất nước đã bước vào giai đoạn xây dựng và phát triển. Ông nghĩ như thế nào về quan điểm này?

Alain Ruscio: Tôi cho rằng đúng, sự đoàn kết, điều mong muốn của Hồ Chủ tịch, vẫn luôn có giá trị đối với nhân dân của ông ngay cả bây giờ. Trên thực tế, hiện nay ở Việt Nam có những người làm ra tiền, nhưng cũng còn nhiều người sống trong cảnh nghèo nàn. Tôi cho rằng không nên để hố sâu ngăn cách xã hội này rộng thêm.

Cốt lõi của tư tưởng Hồ Chí Minh là nhân dân, các nhà lãnh đạo và các chiến sĩ Cách mạng Việt Nam cần phải tạo thành một khối thống nhất. Khái niệm "Đại Đoàn kết dân tộc" đóng vai trò hàng đầu trong tư tưởng Hồ Chí Minh và tôi nghĩ rằng đó cũng là mục tiêu đồng thời là mong muốn mà Đảng và Nhà nước Việt Nam đang hướng tới.

Trong các câu nói của Chủ tịch Hồ Chí Minh, câu nào ông tâm đắc nhất?

Alain Ruscio: Đó chính là câu trả lời mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói với Tổng thống Mỹ

Nixon vào năm 1966: "Không có gì quý hơn độc lập và tự do!". Đây cũng chính là hai cụm từ dẫn đường cho xã hội Việt Nam. Độc lập dân tộc, các bạn đã giành được, còn tự do hiện đang luôn tiến triển.

Là chuyên gia nghiên cứu về Việt Nam, ông đánh giá như thế nào về sự phát triển của đất nước hiện nay?

Alain Ruscio: Rất ấn tượng! Tôi biết Việt Nam từ hơn 30 năm nay. Tôi đến Việt Nam hai năm một lần, thậm chí hàng năm, tùy thuộc vào từng giai đoạn và tôi thấy được những biến đổi về mọi mặt của đất nước này. Đó là một dân tộc cần cù, rất năng động, một dân tộc dù phải chịu nhiều đau thương và nghèo đói, nhưng luôn có ý chí vươn lên.

Tuy nhiên, việc xuất hiện sự chênh lệch xã hội và một số khó khăn, cái nghèo dai dẳng và nhất là cuộc khủng hoảng kinh tế thế giới đang khiến cho Việt Nam bối rối. Tăng trưởng của Việt Nam không cao như những năm trước và xuất khẩu thì bị sụt giảm. Tuy những điều này có gây ảnh hưởng, nhưng tôi vẫn nhìn thấy ở đất nước này một dân tộc luôn phát triển./.

Nhà sử học Alain Ruscio là chuyên gia nghiên cứu các vấn đề thuộc địa và Đông Dương. Từng là phóng viên thường trú báo Nhân đạo (L'Humanité) của Pháp tại Việt Nam giai đoạn 1978-1980, ông Ruscio rất ngưỡng mộ Chủ tịch Hồ Chí Minh và đã viết nhiều cuốn sách về Người.

Từ nhiều năm nay, ông luôn gắn bó với đất nước, con người Việt Nam thông qua nghiên cứu lịch sử Việt Nam, cuộc đời và sự nghiệp của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Ông đã có nhiều công trình nghiên cứu, tác phẩm viết về lịch sử Việt Nam và Hồ Chủ tịch, trong đó có các tác phẩm đã được xuất bản như "*Hồ Chí Minh*," "*Sống ở Việt Nam*," "*Việt Nam, lịch sử, đất nước, con người*"...

Hiện nay, ông Alain Ruscio là Chủ tịch Trung tâm thông tin tư liệu Việt Nam tại thành phố Montreuil (Pháp). Được thành lập từ năm 1985, Trung tâm này là nơi tập trung nhiều nhất ở châu Âu những tài liệu về Việt Nam. Trung tâm đã và đang góp phần không nhỏ trong việc giới thiệu và quảng bá hình ảnh của Việt Nam ra với thế giới.

TÌM HIỂU TƯ TƯỞNG ĐOÀN KẾT CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH QUA BẢN DI CHỨC LỊCH SỬ

Suốt cuộc đời mình, mối quan tâm hàng đầu của Hồ Chí Minh là vấn đề đoàn kết nhằm tập hợp lực lượng, phát huy đến mức cao nhất sức mạnh dân tộc và sức mạnh quốc tế, vì mục tiêu độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội. Tư tưởng trên được thể hiện rõ nét qua Di chúc của Người. Ba mươi năm đã qua, kể từ khi Hồ Chí Minh viết những dòng cuối cùng của bản Di chúc lịch sử. Đây là thời gian thích hợp nhất để toàn Đảng, toàn dân và mỗi người chúng ta suy ngẫm về tư tưởng đoàn kết trong di sản cuối cùng mà Người để lại cho dân tộc Việt Nam.

Chúng tôi tìm hiểu tư tưởng đoàn kết trong Di chúc của Hồ Chí Minh theo ba nội dung lớn: đoàn kết trong Đảng, đoàn kết toàn dân, đoàn kết quốc tế.

Về đoàn kết trong Đảng

Trong Di chúc, Hồ Chí Minh đề cập rất nhiều vấn đề từ đấu tranh giành độc lập đến phác thảo cương lĩnh xây dựng đất nước ngay sau khi chiến tranh kết thúc, từ đối nội đến đối ngoại, từ việc chung đến việc riêng... Trong bốn bề những việc đại sự của một bậc vĩ nhân, một nhà chiến lược thiên tài trước lúc đi xa, điều quan trọng nhất, sâu sắc nhất đối với Hồ Chí Minh là nói về Đảng. Tính logic, tính cách mạng và khoa học trong cách viết của Hồ Chí Minh là ngay sau cụm từ: "Trước hết nói về Đảng", Người đề cập trực tiếp đến vấn đề đoàn kết trong Đảng. Phải chăng từ trong tâm khảm của mình, Hồ Chí Minh đòi hỏi những người cộng sản Việt Nam phải luôn nhớ rằng nếu như cách mạng trước hết cần có Đảng, thì để đảm nhận được sứ mệnh lịch sử của mình, trước hết Đảng phải kết thành một khối thống nhất, chặt chẽ. Trong Di chúc, Hồ Chí Minh nêu lên hai quan điểm lớn có ý nghĩa phương pháp luận về vấn đề đoàn kết trong Đảng.

Điều đầu tiên, Hồ Chí Minh khẳng định vị trí, vai trò của đoàn kết trong Đảng đối với mọi thắng lợi mà nhân dân ta đã giành được, bản Di chúc Hồ Chí Minh viết năm 1965 có đoạn: "Nhờ đoàn kết chặt chẽ, cho nên từ ngày thành lập đến nay, Đảng ta đã đoàn kết, tổ chức và lãnh đạo nhân dân ta hăng hái đấu tranh tiến từ thắng lợi này đến thắng lợi khác".

Điều quan trọng hơn, là Hồ Chí Minh đặt ra những yêu cầu và giải pháp để có được khối đoàn kết chặt chẽ trong Đảng, khi bước vào thời kỳ xây dựng đất nước sau chiến tranh.

Là người có tầm nhìn chiến lược, xuyên suốt lịch sử, có những dự đoán thiên tài, nên từ tháng 9-1960, Hồ Chí Minh đã khẳng định: "Toàn dân ta đoàn kết nhất trí, bên bỉ đấu tranh thì chậm nhất là 15 năm nữa Tổ quốc ta nhất định sẽ thống nhất, Bắc - Nam nhất định sẽ sum họp một nhà", Tiếp tục tư duy ấy, trong Di chúc Người viết: "Cuộc kháng chiến chống Mỹ có thể sẽ kéo dài mấy năm nữa". Vì vậy, có thể nói phần quan trọng nhất trong Di chúc của Hồ Chí Minh là phác thảo cương lĩnh xây dựng đất nước sau thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước.

Theo Hồ Chí Minh, thắng đế quốc, phong kiến là tương đối dễ, thắng bản cùng lạc hậu thì khó khăn hơn. Người nhấn mạnh: "Đánh đổ giai cấp địch đã khó, đấu tranh xây dựng chủ nghĩa xã hội còn gian khổ, khó khăn hơn nhiều". Tính nhất quán ấy của tư duy Hồ Chí Minh được tiếp tục nhấn mạnh trong Di chúc: "Việc hàn gắn vết thương nghiêm trọng do đế quốc Mỹ gây ra, việc xây dựng lại thành phố và làng mạc đẹp đẽ hơn, đàng hoàng hơn trước chiến tranh...", việc "chống lại những gì đã cũ kỹ, hư hỏng để tạo ra cái mới mẻ, tốt tươi" là cực kỳ to lớn, phức tạp và khó khăn. Chính trong điều kiện mới, khi đất nước bước vào thời kỳ xây dựng Hồ Chí Minh chỉ rõ: "Đảng phải mạnh hơn bao giờ hết". Để hoàn thành một công việc nặng nề hơn, khó khăn hơn, thắng đế quốc phong kiến, Đảng phải mạnh hơn. Đảng chỉ mạnh hơn khi sự đoàn kết thống nhất trong Đảng được tăng cường. Có xuất phát từ tính biện chứng của tư duy, từ bước phát triển mới của sự nghiệp cách mạng Việt Nam, chúng ta mới thấm thía đòi hỏi nghiêm ngặt về đoàn kết trong Đảng mà Hồ Chí Minh đã viết trong Di chúc: "Các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ cần phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình". Trong các tác phẩm bài nói, bài viết của mình, cụm từ đoàn kết" được Hồ Chí Minh sử dụng xấp xỉ 2.000 lần. Cũng rất nhiều lần Hồ Chí Minh nêu lên sự cần thiết phải giữ gìn khối đoàn kết trong Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình. Với mỗi con người, cả phương Đông lẫn phương Tây, con mắt là tài sản quan trọng nhất, "giàu đôi con mắt". Sự nhấn mạnh lần cuối

cùng, ở mức khái quát nhất, mạnh mẽ nhất cho thấy Hồ Chí Minh ý thức sâu sắc hơn ai hết tầm quan trọng đặc biệt của việc xây dựng khối đoàn kết trong Đảng.

Đối với Hồ Chí Minh, để biến chủ trương thành hiện thực thì cùng với việc đề ra chủ trương phải vạch ra những giải pháp mang tính khả thi. Để tạo lập được khối đoàn kết thống nhất trong Đảng, Hồ Chí Minh đòi hỏi những người cộng sản và các tổ chức đảng phải thực hành dân chủ rộng rãi, phải thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình. Người coi đây là "cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng"; phải có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau.

Điều cần nói thêm là ý cuối cùng "phải có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau" do Hồ Chí Minh viết thêm, sau khi toàn bộ bản Di chúc viết ngày 15-5-1965 đã được đánh máy. Đoạn viết bổ sung này cho thấy sự nhất quán trong triết lý sống mà Hồ Chí Minh thường nêu lên là sống với nhau cho có lý, có tình.

Về đoàn kết toàn dân

Theo Hồ Chí Minh "...chỉ đoàn kết trong Đảng cách mạng cũng không thành công được, còn phải đoàn kết nhân dân cả nước. Từ rất sớm, Hồ Chí Minh đã nhận thấy một trong những truyền thống cực kỳ quý báu của dân tộc Việt Nam là đoàn kết. Trên cơ sở khối đoàn kết toàn dân dưới sự lãnh đạo của Đảng mà Hồ Chí Minh tin tưởng chắc chắn rằng mọi ý đồ xâm lược, phá vỡ khối đoàn kết dân tộc sẽ bị đánh bại: "Tổ quốc ta nhất định sẽ thống nhất. Đồng bào Nam, Bắc nhất định sẽ sum họp một nhà". Khi đất nước bước vào thời kỳ xây dựng, Hồ Chí Minh tiếp tục khẳng định: dựa vào lực lượng vĩ đại của khối đoàn kết dân tộc, chúng ta sẽ giành thắng lợi trong cuộc chiến đấu không lờ, cuộc chiến đấu chống nghèo nàn, lạc hậu xây dựng chủ nghĩa xã hội trên toàn đất nước Việt Nam.

Sức mạnh của toàn thể dân tộc Việt Nam không chỉ là phép tính giản đơn của sự đoàn kết trong Đảng cộng với khối đoàn kết của những người ngoài Đảng, mà chính là sức mạnh tổng hợp của sự đoàn kết, sự gắn bó mật thiết giữa Đảng với dân. Chính truyền thống đoàn kết của dân tộc đã được những người cộng sản Việt Nam kế thừa, phát triển, tạo nên một truyền thống mới Hồ Chí Minh viết: Đoàn kết là một truyền thống cực kỳ quý báu của Đảng và của dân ta". Có thể nói, Hồ Chí Minh đã đặt trọn niềm tin vào truyền thống đó. Với Hồ Chí Minh, tương lai của đất nước, vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế được quyết định bởi chính truyền thống đoàn kết, ý cuối cùng, những dòng Di chúc cuối cùng của Hồ Chí Minh được viết ra với tâm nguyện: "Điều mong muốn cuối cùng của tôi là: Toàn Đảng toàn dân ta đoàn kết phấn đấu xây dựng một nước Việt Nam hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh, và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới".

Trong điều kiện Đảng cầm quyền, khối đoàn kết dân tộc được quyết định bởi sự quan tâm, tinh thần tận tụy phục vụ nhân dân của cán bộ, đảng viên Hồ Chí Minh gọi đó là "công việc đối với con người". Trong Di chúc, Hồ Chí Minh đã để lại những lời căn dặn không chỉ về quan điểm tư tưởng mà cả những chỉ dẫn khá cụ thể, tỉ mỉ. Đó không chỉ là việc đền ơn đáp nghĩa đối với thương binh, gia đình liệt sĩ mà còn là lựa chọn những người đã trực tiếp chiến đấu ngoài mặt trận đưa đi đào tạo, bồi dưỡng để họ trở thành "đội quân chủ lực trong công cuộc xây dựng thắng lợi chủ nghĩa xã hội ở nước ta". Đối với những người ở hậu phương, nông nhân, công dân, thanh niên, phụ nữ... sự quan tâm đó cũng chu đáo đầy đủ. Hồ Chí Minh là người đầu tiên đã

ngiht đến và có giải pháp thích hợp để biến chủ nghĩa anh hùng trong chiến đấu thành tinh thần phấn đấu, niềm say mê trong xây dựng hoà bình. Di chúc của Người có đoạn: "Trong bao năm kháng chiến chống thực dân Pháp, tiếp đến chống đế quốc Mỹ, đồng bào ta, nhất là đồng bào nông dân đã luôn luôn hết sức trung thành với Đảng và Chính phủ ta, ra sức góp của góp người, vui lòng chịu đựng mọi khó khăn gian khổ. Nay ta đã hoàn toàn thắng lợi, tôi có ý đề nghị miễn thuế nông nghiệp một năm cho các hợp tác xã nông nghiệp để cho đồng bào hỉ hả, mát dạ, mát lòng, thêm niềm phấn khởi, đẩy mạnh sản xuất".

Sự nghiệp xây dựng đất nước cần có khối đoàn kết đông đảo rộng rãi, mạnh mẽ và chắc chắn. Khối đoàn kết đó không chỉ gồm toàn bộ những người từ phía "bên này" mà có cả người của phía "bên kia". Người cho rằng sự nghiệp xây dựng đất nước cần đến lực lượng của tất cả mọi người "không để sót một người nào". Hồ Chí Minh viết trong Di chúc: "Đối với những nạn nhân của chế độ cũ, thì Nhà nước phải dùng vừa giáo dục, vừa phải dùng pháp luật để cải tạo họ, giúp họ trở nên những người lao động lương thiện". Đây không chỉ là quan điểm tập hợp lực lượng hết sức rộng rãi mà còn thể hiện sâu sắc tư tưởng bao dung, nhân ái Hồ Chí Minh.

Về đoàn kết quốc tế

Theo Hồ Chí Minh, mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam đều do Đảng Cộng sản lãnh đạo với sự đoàn kết, thống nhất về đường lối đúng đắn, sáng tạo; toàn dân đoàn kết trong Mặt trận dân tộc thống nhất; nhân dân thế giới đoàn kết ủng hộ, giúp đỡ cách mạng Việt Nam. Người kết luận: "Đó là ba bài học lớn mà mỗi cán bộ và đảng viên ta cần ghi sâu vào lòng và phát huy thêm mãi".

Đoàn kết quốc tế là một tư tưởng lớn của Hồ Chí Minh. Tư tưởng đó được Người đề cập khá đậm nét trong Di chúc.

Trước hết, Hồ Chí Minh khẳng định, thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước của nhân dân Việt Nam không thể tách rời sự đoàn kết, sự ủng hộ, giúp đỡ tận tình của các nước xã hội chủ nghĩa và bầu bạn khắp năm châu. Vì vậy, một trong những dự kiến đầu tiên, ngay sau khi chiến tranh kết thúc của Hồ Chí Minh là thay mặt nhân dân ta, Người sẽ đi thăm, cảm ơn và mở rộng hơn nữa khối đoàn kết quốc tế đối với Việt Nam.

Trước khi qua đời, điều Hồ Chí Minh băn khoăn, day dứt nhất là sự bất hoà trong phong trào cộng sản quốc tế. Thực tế cho thấy, với uy tín nhiệt tình cách mạng và chủ nghĩa quốc tế trong sáng, ngay từ những năm 1920, Hồ Chí Minh đã có những đóng góp quan trọng vào sự đoàn kết, thống nhất giữa các lực lượng cách mạng trên thế giới. Khi đi vào cõi vĩnh hằng, chắc Hồ Chí Minh cũng thấy yên lòng, bởi vì, tuân theo Di chúc của Người. "trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin và chủ nghĩa quốc tế vô sản, có lý có tình", Đảng Cộng sản Việt Nam, nhân dân Việt Nam đã đang và sẽ tiếp tục làm hết sức mình vì hoà bình, đoàn kết hữu nghị giữa các dân tộc.

Suốt cuộc đời mình, Hồ Chí Minh gắn bó trọn vẹn với dân tộc, với Đảng Cộng sản Việt Nam: với nhân dân và bạn bè quốc tế. Cũng suốt đời mình, Người phấn đấu, cống hiến cho sự đoàn kết thống nhất của Đảng của dân tộc và quốc tế. Vì vậy, trước khi qua đời Người "để lại muôn vàn tình thân yêu" cho toàn Đảng, toàn dân toàn quân cho các cháu thanh niên, nhi đồng Việt Nam và cho đồng chí bầu bạn, thanh niên, nhi đồng quốc tế.

Ba mươi năm ba, những tư tưởng, quan điểm nêu trên của Hồ Chí Minh vẫn được Đảng, nhân dân Việt Nam và bạn bè quốc tế đón nhận suy ngẫm và vận dụng. Tư tưởng Hồ Chí Minh, trong đó có tư tưởng về đoàn kết được thể hiện sâu sắc trong Di chúc của Người vẫn sống động cùng nhân dân đất nước và thời đại.